

Hyvää Itsenäisyyspäivää

Kaskiviljelystä lypsyrobottiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LEADER

Rajupusu

LEADER

Veej'jakaja

LEADER

Piällysmies

maaseuturahasto

Toteutus: Maija Puurunen, Kaija Siikavirta ja Vesa Väisänen, Etelä-Savon ELY-keskus

1917 - 1926

Suomen väestö oli 3 134 300 henkeä, joista Etelä-Savossa asui noin 170 000.

Mikkelin läänissä oli viljelyksessä peltoa 92 000 ha. Lisäksi kaskimaata oli 1 900 ha.

Etelä-Savon väestöstä 89 % sai pääasiallisen toimeentulonsa maataloudesta tai sen sivuelinkeinoista.

Maatalous oli karjataloutta, leipäviljaa tuotiin ja voita vietiin Venäjälle.

Ensimmäisen maailmansodan seurauksena vienti tyrehtyi ja leipäviljasta pula.

Maataloushallitus perustettiin 10.12.1917.

Torpparilaki säädettiin v.1919.

Asutuslautakunnat perustettiin maakuntiin v. 1919.

Uudisraivauspalkkiot ja -lainat sekä viljatullit tulivat v.1919.

Oppivelvollisuuslaki v. 1921.

Viljan säännöstely (tuonti, vienti ja kulutus) päättyi v.1921.

Läänin agronomilaitos/myöhempi piiriagronomilaitos lakkautettiin v.1923.

Ensimmäinen metsien inventointi toteutettiin vuosina 1921-1923.

Maatalouspoliittiseksi tavoitteeksi täysi omavaraisuus keskeisissä elintarvikkeissa.

Maareformilait säädettiin, Lex Kallio, määritettiin uusien tilojen enimmäiskoko.

Etelä-Savossa tehtiin valistustyötä kalastuskuntien perustamiseksi.

Osuustoiminta lisääntyi voimakkaasti (osuusmeijerit, -kaupat ja -kassat).

Savonlinnassa oli valtakunnallinen maatalousnäyttely kesällä 1920.

Otavan maanviljelyskoulun yhteyteen perustettiin puutarhakoulu v.1926.

1927 - 1936

Maataloustuotannon edistämisrahasto perustettiin v. 1929.

Uudisviljelyslainat ja -palkkiot pienviljelystiloille.

Maailmalla maataloustuotteiden ylituotanto johti hintatason lähes romahdusmaiseen laskuun v.1928.

Heikko sato maailmalla ja Suomessa johtivat pulavuosiin 1930-1931 tuli valtakunnallinen elintarvikepula ja yli 1 600 maatilaa pakkohuutokaupattiin.

Kieltolaki päättyi v.1932.

Voille ja juustolle vientipalkkiot v.1933.

Suomessa oli korkeasuhdanne vv. 1934-1937 :hyvät satovuodet, lisääntynyt peltoala, lannoitteiden käyttö, puutavaran vienti lisääntyi ja hinnat nousivat.

Karjan keskituotos 2 600 kg/lehmä/vuosi.

Mikkelin läänissä nautakarjasta 86 % oli kotimaisia lähinnä Itä-Suomen kyyttöjä ja vain 2,4 % ulkomaisia Ayshire-rotuisia.

Separaattorit yleistyivät ja voikiloon tarvittava maidon määrä väheni viidenneksellä.

Rukiin ja kauran viljely oli Mikkelin läänissä laajempaa kuin muualla, mutta metsälaidunten johdosta rehukasvien viljely oli vähäisempää.

Valuuttakurssien nousun johdosta tuontikoneiden hinnat olivat korkealla.

Metsänhoitoyhdistyksiä perustettiin v.1928 Mikkelin seudun mhy ja Kerimäen mhy Apu.

Lehtiniemen emäntäkoulu Säamingin kuntaan v.1929.

Sähköistäminen alkoi maaseudulla 1930-luvulla.

Sokerijuurikkaan viljelyä kokeiltiin Mikkelin läänissä vuodesta 1926 alkaen ja maatalousseura aloitti juurikasviljelyn kurssit v.1930.

Ensimmäinen AIV-säilörehun tuotantokurssi järjestettiin v. 1931 Mikkelin läänissä Artturi Iivari Virtasen tuorerehun säilöntää koskevaan keksintöön liittyen.

Läsäkoskelle valmistui kalahautomo v.1931. Hauen- ja lahnanviljelykurseja sekä talvikalastuskurseja järjestettiin vuodesta 1933 alkaen.

1937 - 1946

30.11.1939 - 13.3.1940 Talvisota.

25.6.1941- 19.9.1944 Jatkosota

15.9.1944 - 25.4.1945 Lapin sota

Sodissa menehtyi yhteensä 97 000 henkilöä, mikä oli 2,62 % tuolloisesta väkiluvusta (3,7milj. v.1939)

Sotien seurauksena Suomi menetti 12 % maapinta-alasta ja peltoalasta 11 % (285 000 ha) ja metsästä 1,6 milj. hehtaaria.

Kaupungeista Suomi menetti Viipurin, Sortavalan, Lahdenpohjan, Petsamon ja muita merkittäviä teollisuuspaikkakuntia sekä Porkkalan tukikohta-alueeksi.

Uusi asutuslaki v.1938. Pika-asutuslaki siirtoväestön asuttamiseksi. Korvauslaki 1940.

Maatalouspolitiikka osaksi kansanhuolto- ja hintasäännöstelyineen 1940-luvulla. Leipäviljasta luovutusvelvollisuus 1940 sadosta alkaen.

Sipulin ja juurisikurin viljelyn aluetuet vuosina 1937-1941.

Maataloustuotteiden vakauttamispalkkiot vuodesta 1943 alkaen; lapset ja imettävät äidit saivat maitoa muuta väestöä edullisempaan hintaan.

425 000 henkilöä muutti siirtolaisina Suomen puolelle menetetyiltä alueilta v. 1944.

Pääosa elintarvikkeista, ylellisyys- ja tuontituotteet; kahvi ym. siirtomaatavara, öljypolttoaineet, lannoitteet, jakelu- ja hintasäännöstelyn alaisia v. 1940 alkaen.

Metsänomistajilla oli puutavaran luovutusvelvoitteita ja kaupunkilaisen tuli tehdä motti halkoja "Motti mieheen - miljoona mottia talkootahdissa".

Leipäviljalle maksettiin tuotantopalkkiota vuosina 1943-1948.

1945 Artturi Iivari Virtanen sai Nobelin kemian palkinnon voisuolasta, joka parantaa voimansäilyvyyttä. Keksinnön salauksen ansiosta suomalainen vientivoima nousi vuosikymmeniksi kovaan arvoon Englannissa.

1947 - 1956

Maatalouspolitiikasta sotien jälkeen osa suomalaista yhteiskuntapolitiikkaa. Maataloudelle omavaraisuuteen sekä talous- ja sosiaalipolitiikkaan liittyviä tehtäviä.

Lehmien keinosiemennykset alkoivat ja väkilannoitteiden tuontisääntely purettiin v. 1947 alkaen.

Maatalousmiljardilla rahoitettiin pienten tilojen lannoitehankintoja v.1948. Tämä oli alku pinta-alalisille.

1949 Kansanhuolto lakkautettiin

1950 Suomessa oli maa- ja metsätalousväestöä 1,67 milj. henkilöä.

1950 Korean sodan seurauksena puutavaran vientihinnat nousivat.

Vuonna 1950 yli yhden peltihehtaarin tiloja Suomessa 465 700 kpl, joista Mikkelin läänissä 139 000 kpl.

Maatalouden koneita oli Suomessa 1 500 traktoria ja 2 ajoleikkuupuimuria. Mikkelin läänissä oli traktoreita 260 kpl ja 120 lypsykonetta.

Kivenraivauspalkkiot tulivat vuonna 1951.

Maatalousnäyttelyssä Juvalla v. 1951 oli traktorikyntökilpailu ja kivenraivausnäytöksiä. Mikkelin läänissä aloitettiin kivenraivausvaunujen valmistus.

Vuonna 1953 Suomessa oli 300 000 työhevosta ja traktoreita oli jo 25 000 kpl.

Maatalouden tutkimuslaitos perustettiin v.1952 Helsingin Malminkartanoon.

Euroopan Talousyhteisö (ETY) perustettiin 25.8.1955.

Maataloustulolait säädettiin vuonna 1956 suurlakon seurauksena.

Kulutusmaito vapautui v. 1953 hintasäännöstelystä; osa keskeisistä elintarvikkeista oli vapautettu säännöstelystä jo aikaisemmin.

Kahvin säännöstely päättyi vuonna 1954.

Lehmien keskituotos v. 1952 Mikkelin läänissä oli 2 902 kg/lehmä/vuosi.

Sokerijuurikkaan sopimusala Mikkelin läänissä oli 94 ha v.1954.

Perunasta ja sittemmin ohrasta tehty Koskenkorva-viina markkinoille v.1953.

1957 - 1966

Maatalous muuttui 1960-luvulla elämän muodosta yrittäjyydeksi tuotteiden kaupallistumisen johdosta. Suomen maataloudessa ajaututtiin ylituotantoon.

Ulkomaan kauppa vapautui v. 1957 ja mm. traktorien tuontisäännöstelystä luovuttiin.

Maankäyttölaki v. 1958. Painopiste tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen.

Pinta-alalisäjärjestelmä v. 1961 pientilojen kannattavuuden parantamiseksi.

Leipäviljan omavaraisuus saavutettiin 1960-luvun puolivälissä.

Margariiniskandaali oli v. 1960, koska margariinin teossa oli käytetty elintarvikkeiksi kelpaamatonta rasvaa.

Vuonna 1962 Peruna todettiin Mikkelin läänissä 'rahakasviksi' ja sen viljelyala alkoi merkittävästi nousta.

Vuonna 1964 Naudan- ja sianlihan tuotantoavustusta alettiin maksaa. Myös öljykasvien viljelyä edistettiin tuotantotuilla.

Vuonna 1964 oli vielä maatalouden asutustilalainojen korkohelpotuksia.

Alle 10 peltihehtaarin tiloja oli vuonna v. 1965 Mikkelin läänissä 88 %.

Mikkelin läänissä alettiin 1960-luvun lopulla rakentaa AIV-torneja ja uudemmissa navetoissa siirryttiin lietelantasysteemeihin.

1967 - 1976

1968 Maatalouden pinta-alaverotus yksinkertaiseen kirjanpitoon perustuvaksi tuloverotuksessa. Maataloustuloratkaisut osaksi tulopoliittisia tuloratkaisuja.

1969 Maatalouden ylituotanto-ongelmat pahenivat.

1969 Pellon raivauksen tukeminen lopetettiin.

1969 Pellonvarausjärjestelmä 'pakettipellot' ja lehmien teurastuspalkkiot.

1969 Maatilojen määrä Suomessa 297 000, joista Mikkelin läänissä 21 000.

1969 Meijeriin maitoa koko maassa 2 949,3 milj.litraa 210 300 tilalta.

Muuttoliike Suomesta Ruotsiin suurimmillaan vv.1969-1970 (63 000 henkeä).

1971 Asutuspiirit maatalouspiireiksi.

Markkinointimaksut suurille sikaloille ja kanaloille v. 1971 ja sianlihan ja kananmunien ylituotantomaksut v. 1972.

Kehitysalueille alettiin jakaa hintapoliittista tukea vuodesta 1972 alkaen.

Maatalouden luopumis- ja sukupolvenvaihdoseläke- sekä lomitussjärjestelmä v. 1973.

Lampaanlihalle tuotantotuki v. 1973, sillä suomenlammasta uhkasi sukupuutto.

EEC-sopimus voimaan v. 1974.

Perustamislupa sikala- ja kanalatoiminnan aloittamiselle ja laajentamiselle v. 1975.

Mikkelin läänin peltoala oli 119 000 ha, josta 6 300 ha 'pakettipeltoa' ja 2 700 ha metsitettyä pakettipeltoa.

Peltoalasta salaojitettua oli Mikkelin läänissä 5 % (koko Suomessa 20 %).

1972 Maa- ja metsätalouden ammattiteissa toimivan väestön osuus oli Mikkelin läänissä 37,6 % (vrt. koko maa 26,1 %).

1972 Maitoa lähetettiin meijereihin Mikkelin läänissä 151,7 milj. kg.

1974 Lehmämäärä lisääntyi Mikkelin läänissä 12,2 %, mutta muualla Suomessa lehmämäärä väheni 3,6 %.

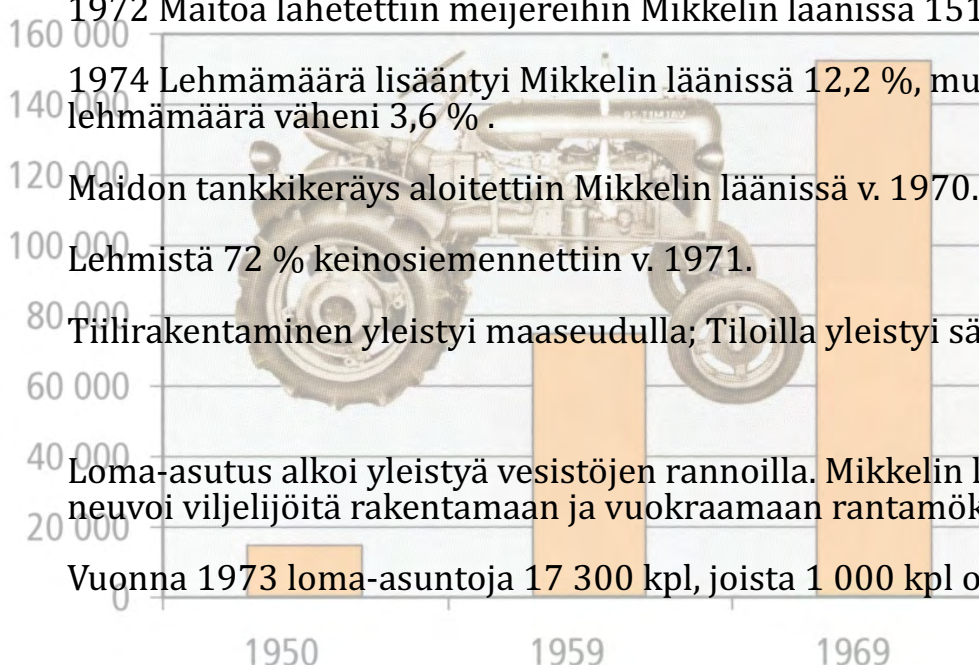
Maidon tankkikeräys aloitettiin Mikkelin läänissä v. 1970.

Lehmistä 72 % keinosiemennettiin v. 1971.

Tiilirakentaminen yleistyi maaseudulla; Tiloilla yleistyi sähkölämmitys

Loma-asutus alkoi yleistyä vesistöjen rannoilla. Mikkelin läänin maatalouskeskus neuvoi viljelijöitä rakentamaan ja vuokraamaan rantamökkejä matkailijoille.

Vuonna 1973 loma-asuntoja 17 300 kpl, joista 1 000 kpl oli maatilojen lisäansiolähteenä.

1977 - 1986

Maatilalaki v. 1977.

Maanhankintaoikeuslaki (MHOL) tuli voimaan v.1979; pellon ja metsämaan ostamiselle tarvittiin lupa Maatalouspiirin maataloustoimistosta.

Tuotantokatot asetettiin tärkeimmille maataloustuotteille vuosina 1979-1981.

Kesannointipalkkioita maksettiin vuosina 1977-1980.

Tuotannonmuutossopimuksia tehtiin vuosina 1977-1982.

Kotieläintuotannon ohjausjärjestelmä aloitettiin ja vientikustannusvastuu säädettiin maataloustulolakiin vuosina 1979-1984.

Kotieläinrakennusten väliaikainen investointikielto oli v. 1983.

Leipäviljan tuotantotuki 'tähtäraha' vuosina 1979 ja 1982 vientikustannusten vähentämiseksi ja siirtämiseksi edullisempiin kasvinviljelyn tuotteisiin.

Ylituotannon selättämiseksi otettiin käyttöön:

1980 Naudanlihan tuotantosopimukset.

1981 Maidontuotannon vähentämissopimukset.

1983 Sikatalouden vähentämissopimukset.

1984 Kotieläintuotannon lopettamissopimukset, maidon kaksihintajärjestelmä.

1985 Kanamunantuotannon kaksihintajärjestelmä ja maitokiintiöjärjestelmä, Kiintiön ylittävälle tuotannolle alempi hinta vientikustannuksista riippuen.

1987 Pellonraivausmaksut ja tuotannon vähentämissopimukset.

1983 Käynnistystukea nuorille viljelijöille sukupolvenvaihdostilanteissa.

Mikkelin läänin alueella oli 13 000 tilaa (>1 peltö-ha). Näiden peltöala 104 000 ha.

Lukumäärältään suurin tilakokoryhmä oli 5-10 peltöhehtaarin tilat (5 000 kpl). Yli 100 peltöhehtaarin tiloja oli 4 kpl.

Maatalouspiirin maataloustoimistoista tuli Maatalouspiirejä v.1983.

1987 - 1996

Mikkelin maatalouspiirin nimi muutettiin Mikkelin maaseutupiiriksi v. 1988.

Pellonraivaus maksulliseksi 1987 ja poistui EU-lainsäädännön myötä 1.1.1995.

Bonussopimuksia voitiin tehdä lehmien teurastuksesta vuosina 1988-1989.

Avokesannointi ja viherkesannointi tulivat pakolliseksi vuodesta 1989 alkaen.

Lisäkiintiöitä alettiin myöntämään maitotiloille v.1989.

Luonnonmukaisen viljelyn sopimuspalkkiot tulivat vuodesta 1990 alkaen.

Maaseutuelinkeinolaki annettiin joulukuussa v.1990.

Mikkelin maaseutupiirin nimi muutettiin maaseutuelinkeinopiiriksi v. 1993.

Maakuntaliitot ja seutukaavaliitot yhdistettiin maakunnan liitoiksi v. 1994

Mikkelin maaseutupiirin alueella oli luotu 300 uutta työpaikkaa maataloille perinteisen maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan (maatilamatkailu, erikoisviljely, työ- ja koneurakointi, hevostalous yms.).

Alkutuotannossa työskenteli noin 16 % läänin työllisestä työvoimasta. 1993 maataloustulosta maidon osuus 42 %.

Tilojen keskipeltopinta-ala 9,4 ha (koko maa 13,5 ha).

1989 Mikkelin maaseutupiiristä maatilalainoja 276 ja korkotukilainoja 517 kpl.

1989 sukupolvenvaihdoksia tehtiin 186 maatilalle ja nuoren viljelijän käynnistystukia myönnettiin 131 tilalle.

1.1.1995 Suomesta EY:n jäsen ja maataloudessa alkoi Euroopan yhteinen CAP-politiikka. Suomi mukaan EU-ohjelmakauteen 1995-1999. Siirtymäkausi 5 v.

Maatalousväestö vastusti liittymistä, sillä yhteismarkkinoilla maataloustuotteiden hintatasot olivat puolet Suomen suojatusta hintatasosta.

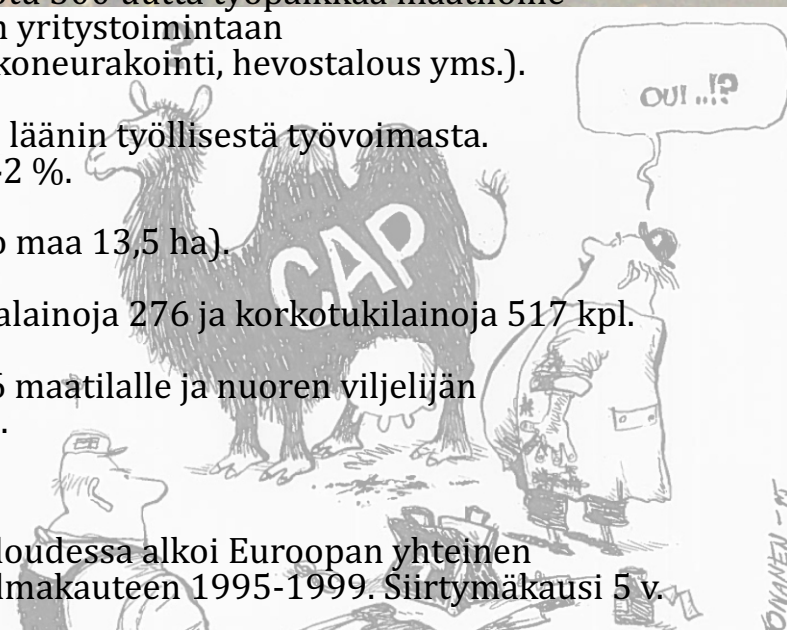
Suomi sai neuvoteltua tukijärjestelmän, joka korvasi suuren osan

EU-jäsenyydestä aiheutuneista taloudellisista menetyksistä, osa jäi kansallisten ja tilakohtaisten sopeuttamistoimien varaan.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) tukilaskelmilla pohjustettiin pysyvä pohjoinen tuki ja artiklan 141 mukainen vakavien vaikeuksien tuki.

Kananmunien hinnat romahtivat ylituotannon takia. Suomi dumppasi Euroopan halvimmat salmonellavapaat kananmunansa Ruotsin markkinoille

EU-tukea hakeneita tiloja Etelä-Savossa 5 100 kpl.

1997 - 2006

1997 Mikkelin lääni lakkautettiin lääniuudistuksessa ja perustettiin Itä-Suomen lääni.

1997 Työ- ja elinkeinokeskukset (15 kpl) perustettiin =>Etelä-Savon TE-keskus.

Maaseutuelinkeinopiirit lakkautettiin ja toiminnot TE-keskuksiin 1.9.1997.

Suomessa otettiin käyttöön eurot vuoden 2002 alusta.

Maitokiintiöjärjestelmä säilyi vuoteen 2006.

Maatalouden tuet määriteltiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmissa. Näistä sovittiin EU:n kanssa noin 7 vuoden ohjelmakausien ajaksi.

Maatalouden tukijärjestelmä muodostui EU:n kokonaan tai osittain rahoittamista tuista sekä kansallisista tuista. Luonnonhaittakorvaus ulotettiin Etelä-Suomeen.

Maatilojen lukumäärä koko maassa oli pudonnut vuosina 1995-2005 noin 100 000 tilasta 70 000 tilaan.

2005 maatilojen keskipeltoala Etelä-Savossa 22,4 ha ja koko maassa 33,0 ha.

2005 Etelä-Savossa oli aktiiviviljelijöitä 3 200.

2005 lypsykarjatiloiilla Etelä-Savossa 16,1 lehmää/tila (koko maassa 18,8 lehmää/tila).

2005 Etelä-Savossa tuhat maidontuotantotilaa. Maitoa meijereihin 129,3 milj. litraa.

2005 Nuorenviljelijän käynnistystukea myönnettiin 33 tilalle.

Maatalouspolitiikassa huomioitiin sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys.

Naudanlihan tuotannossa investoitiin suuriin kotieläinhalleihin. Karjakoot kasvoivat nopeasti. Navettarakenteissa yleistyivät pihatot, joissa eläimet ovat irrallaan. Lihanautoja alettiin kasvattaa kevytrakenteisemmissä kylmäpihatoissa.

Vaikka maatalouden rakennekehitys oli Etelä-Savossa nopeaa, se oli suhteessa vielä nopeampaa naapurimaakunnissa ja muualla Suomessa.

2001 Etelä-Savossa keskimääräinen maataloustuki/maatila oli 100 000 mk/v. Maatalousyrittäjien tuloista 52 % tuli maataloudesta, 28 % metsätaloudesta ja muusta yritystoiminnasta ja sivuansioista 20 %.

Maaseudun paikalliseen kehittämiseen perustettiin kolme yhdistystä. Leader-ohjelmaan RAJUPUSU ja Savon Amazon 1996. Paikallisen omaehtoisen maaseutuohjelman (POMO) rahoitukseen kuului Koloveden seudun Piällysmies.

2007 - 2017

Vuonna 2008 Työministeriö lakkautettiin ja perustettiin työ- ja elinkeinoministeriö TEM. Samalla myös Työvoimatoimistoista tuli Työvoima- ja elinkeinotoimistoja.

Vuonna 2010 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) perustettiin yhdistämällä TE-keskukset, tiepiirien ja ympäristökeskusten toiminnot sekä osia lääninhallitusten tehtävistä.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ohjelmakausilla 2007-2013 ja 2014-2020 kehitettiin EU:n ja kansallisin varoin maatiloja ja maaseudun yrityksiä sekä niiden toimintaympäristöjä ja maaseudun elinkeinoja.

Vuonna 2016 Etelä-Savossa maatilat ovat edelleen keskimäärin peltoalaltaan maan pienimpiä, mutta metsät ja metsän kasvu huomioon ottaen keskimääräinen tilakoko Etelä-Savossa lukeutuu maan suurimpien joukkoon.

Etelä-Savossa on 2 530 maatilaa ja niillä on keskimäärin peltoa 30,4 ha ja metsää 74 hehtaaria.

Maatilojen kokonaispinta-ala on 72 700 ha ja metsäala 177 500 ha.

Maatilojen bruttotulot Etelä-Savossa ovat 281 milj. euroa: maatalouden myyntitulot 28 %, tulotuet 22 %, metsätulot 24 % ja sivuansiotulot 26 %.

Maatalouden myyntituloista maito 55 %, naudanliha 15 %, muu liha 3 %, kananmunat 4 %, vilja 3 % sekä muut avomaan ja kasvihuoneviljelyn kasvit 20 %.

Järvi-Suomen Portti lopetti kalkkunan käsittelyn Juvalla 21.12.2007.

Noin 30 uutta kalkkunantuotantohallia jäi tyhjilleen. Vuonna 2009 viiden tilan hallit muutettiin erillisasetuksen myötä moderneiksi kananmunantuotantotiloiksi. Juvalla tuotetaan noin 3-5 % Suomen kananmunista.

Vuonna 2016 Etelä-Savossa oli 460 maitotilaa, jotka tuottivat 114 milj. litraa maitoa. Suurimmat lypsykarjat ovat yli 100 lehmän tiloilla, joita on noin 10 kpl.

Naudanlihaa tuotetaan Etelä-Savossa noin 4,3 milj. kg. Yli 300 eläimen naudanlihakasvattamoja on noin 10 tilalla.

Lypsyrobotti on käytössä Etelä-Savossa 40 tilalla, joista 8 tilalla kaksi robottia.

Maitokiintiöt lakkautettiin vuonna 2015. Maidon kannattavuus heikentyi osin Venäjän kauppapakotteista johtuneen hinnanalennuksen ja osin heikkojen säiden takia.

2016 Yli 90 % eteläsavolaisista viljelijöistä haki vuosittaiset tuet sähköisessä Vipujärjestelmässä. Suurin osa investointi- ja yritystuista haettiin Hyrrä-järjestelmässä.